

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. spalio 4 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Antano Simišio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Jūratės Varanauskaitės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. lapkričio 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys antstolis Jonas Petrikas, A. T.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių baudos, paskirtos už administracinę teisės pažeidimą, vykdymo procesą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – ir VMI) prašė atnaujinti skundo dėl antstolio veiksmų padavimo terminą ir panaikinti antstolio J. Petriko 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą Nr. S-21-172-21521 dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo.
3. Pareiškėja nurodė, kad skundas dėl ginčijamo patvarkymo nebuvo laiku pateiktas antstoliui, nes ji 2021 m. birželio 30 d. raštu grąžino antstoliui 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą ir tikėjosi, jog antstolis, atsizvelgdamas į pareiškėjos nurodytas aplinkybes, geranoriškai panaikins minėtą savo patvarkymą. Tačiau antstolis minėto patvarkymo nepanaikino ir jį grąžino atgal pareiškėjai, o tuo metu terminas skundui paduoti jau buvo suėjęs.
4. Antstolis J. Petrikas 2021 m. rugpjūčio 4 d. patvarkymu, išnaginėjęs pareiškėjos skundą, atsisakė tenkinti jos prašymą dėl skundo padavimo termino atnaujinimo, pareiškėjos 2021 m. liepos 22 d. skundo dėl antstolio veiksmų netenkino ir grąžino jį pareiškėjai. Antstolis nurodė, kad vykdymo metu jis nustatė, jog nėra galimybės įvykdyti vykdomąjį dokumentą, todėl grąžino vykdomąjį dokumentą išieškotojai (pareiškėjai) ir užbaigė vykdomąją bylą, remdamasis vykdymo procesą reglamentuojančiomis teisės normomis. Antstolio nuomone, įstatymas neįtvirtina galimybės vykdomąjį dokumentą grąžinti pareigūnui, surašiusiam administracinio teisės pažeidimo protokolą, tuo atveju, kai vykdomieji dokumentai neįvykdyti ar nevisiškai įvykdyti. Anot antstolio, pareiškėja, kaip išieškojimo į valstybės biudžetą atstovė, turi visas išieškotojo teises ir pareigas, todėl tuo atveju, jeigu ji mano, kad vykdomasis dokumentas turi būti persiųstas pareigūnui, surašiusiam administracinio teisės pažeidimo protokolą, tai gali atlikti ir pati, o ne teikti skundą dėl antstolio veiksmų.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Klaipėdos apylinkės teismas 2021 m. rugsėjo 23 d. nutartimi skundą tenkino – atnaujino pareiškėjai terminą skundui dėl antstolio veiksmų paduoti ir panaikino antstolio J. Petriko 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo vykdomojoje byloje Nr. 0172/08/00485.
6. Įvertinęs, kad skundo padavimo termino praleidimo priežastys objektyviai pagrįstos ir laikytinos svarbiomis, teismas pareiškėjai šį terminą atnaujino. Priimdamas šį sprendimą, teismas taip pat atsizvėlgė į tai, kad byloje dėl antstolio veiksmų egzistuoja viešasis interesas, ir į tai, kad įstatymo nustatytas naikinamasis 90 dienų terminas minėtam skundui paduoti nėra praleistas.
7. Spręsdamas dėl reikalavimo panaikinti antstolio patvarkymą pagrįstumo, teismas nustatė šias aplinkybes: Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2008 m. vasario 20 d. nutarimu administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A5.-125-201/2008 A. T. už administracinių pažeidimų, nustatytų Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ir [ATPK](#)) (galiojės iki 2016 m. gruodžio 31 d.) 126 ir 187 straipsniuose, padarymą paskyrė 724,05 Eur (2500 Lt) baudą; teismo nutarimas įsiteisėjo 2008 m. kovo 4 d.; tuo vadovaudamasis, Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2008 m. kovo 31 d. išdavė vykdomąjį raštą dėl minėtos baudos išieškojimo iš A. T. išieškotojos valstybės naudai; patikrinęs vykdomojo dokumento įvykdymo galimybes, atlikęs skolininko turinės padėties, jo buvimo vietos nustatymo ir kt. veiksmus, antstolis pagal pirmiau išduotą vykdomąjį raštą pradėjo vykdomojoje byloje Nr. 0172/08/00485 2021 m. birželio 4 d. surašė išieškojimo negalimumo aktą Nr. S-21-172-21520 ir patvarkymą Nr. S-21-172-21521 dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo, nes įvykdyti teismo pateiktą vykdomąjį raštą nėra galimybės; vykdomasis raštas grąžintas pareiškėjai.
8. Teismas pažymėjo, kad 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas (toliau – ir ANK), pakeitęs iki 2017 m. sausio 1 d. galiojusį [ATPK](#), patvirtintą 1984 m. įstatymu Nr. X-4449. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos 2015 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. XII-1869 5 straipsnio 4 dalį administracinių teisės pažeidimų, dėl kurių protokolai buvo surašyti pagal Administracinių teisės pažeidimų kodeksą ir nebuvo perkvalifikuoti pagal Administracinių nusižengimų kodeksą, teisena turi būti vykdyti pagal iki 2017 m. sausio 1 d. galiojusį [ATPK](#). Teisena pagal ANK normas vyksta tik minėto įstatymo 5 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytais atvejais. Pagal [ATPK](#) nuostatas VMI buvo pavesta administruoti nutarimo skirti baudą vykdymą ([ATPK 309 straipsnio](#) 2 dalis), tačiau tokį reglamentavimą nustatanti [ATPK](#) redakcija įsigaliojo tik 2015 m. liepos 1 d. 2013 m. lapkričio 19 įstatyme Nr. XII-601, kuriuo padaryti minėti [ATPK](#) pakeitimai, nustatyta, kad iki įstatymo Nr. XII-601 įsigaliojimo (2015 m.

- liepos 1 d.) paskirtų baudų už administracinius teisės pažeidimus išieškojimas vykdomas iki įstatymo Nr. XII-601 įsigaliojimo galiojusia tvarka.
9. Teismas nurodė, kad įstatymų leidėjas tik nuo 2015 m. liepos 1 d. paskirtų baudų nurodytus klausimus pavedė kontroliuoti pareiškėjai, o iki 2015 m. liepos 1 d. klausimus, susijusius su nutarimų vykdymu, sprendė arba nutarimą priėmęs organas (pareigūnas), arba protokolą surašęs organas (pareigūnas). Bauda skolininkui paskirta 2008 m. vasario 20 d. pagal [ATPK](#) 309 straipsnio redakciją, galiojusią iki 2015 m. liepos 1 d., nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo kontrolė buvo pavesta nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui) arba protokolą surašiusiam organui (pareigūnui), t. y. pareiškėjai nebuvo pavesta atlikti kokių nors veiksmų, susijusių su administracinių baudų išieškojimu ar jų kontrole.
 10. Įvertinęs tai, kad bauda A. T. paskirta 2008 m. vasario 20 d., t. y. iki 2015 m. liepos 1 d. [ATPK](#) 309 straipsnio redakcijos įsigaliojimo, duomenų, jog A. T. veikos būtų perkvalifikuotos pagal ANK, nėra, teismas sutiko su pareiškėjos skundu, jog vykdymo veiksmų užbaigimo klausimas turi būti nagrinėjamas pagal aktualias [ATPK](#) nuostatas, kuriomis ir turėjo vadovautis antstolis, sprendamas ginčijamus klausimus.
 11. Teismas padarė išvadą, kad antstolis nepagrįstai vadovavosi ANK nustatytu reglamentavimu ir 2021 m. birželio 4 d. išieškojimo negalimumo aktą ir patvarkymą dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo grąžino VMI. Nustatęs, kad antstolis patvarkymu anksčiau nurodytą vykdomąjį raštą turėjo grąžinti protokolą surašiusiam organui (pareigūnui) arba nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui) spresti klausimą dėl tolimesnio jo vykdymo, o ne VMI, kuriai baudos skyrimo metu ši kompetencija nebuvo priskirta, teismas pareiškėjos skundą tenkino.
 12. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal suinteresuoto asmens antstolio J. Petriko atskirąjį skundą, 2021 m. lapkričio 25 d. nutartimi: panaikino Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. nutarties dalį dėl antstolio J. Petriko 2021 m. birželio 4 d. patvarkymo Nr. S-21-172-21521 „Dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo“ ir klausimą išsprendė iš esmės – pareiškėjos skundą atmetė; kitą pirmosios instancijos teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. nutarties dalį paliko nepakeistą.
 13. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad antstolis J. Petrikas vykdė vykdomąją bylą Nr. 0172/08/00485 pagal Klaipėdos apylinkės teismo Klaipėdos miesto rūmų (buvęs pavadinimas Klaipėdos miesto apylinkės teismas) 2008 m. kovo 31 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. A5-125-201/08 dėl 724,05 Eur baudos išieškojimo iš skolininko A. T. išieškotojos Lietuvos Respublikos, atstovaujamos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, naudai. Iš paminėto vykdomojo rašto matyti, kad pastarąjį vykdyti turėjo išieškotoja Lietuvos Respublikai atstovaujanti Klaipėdos apskritys valstybinė mokesčių inspekcija. Antstolis skundžiamame patvarkyme nurodė, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 632 straipsnio 1 dalies 2 punktu užbaigiama vykdyti vykdomoji byla ir vykdomasis dokumentas grąžinamas išieškotojai.
 14. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su atskirajame skunde nurodytu teiginiu, kad iki 2016 m. gruodžio 31 d. galiojusiame [ATPK](#) ir [CPK](#) nebuvo nustatyta galimybė grąžinti neįvykdytą ar iš dalies įvykdytą vykdomąjį dokumentą institucijai, priėmusiai nutarimą ar surašiusiai protokolą administracinių teisės pažeidimų byloje, išskyrus atvejį, kai sutampa išieškotojas ir nutarimą priėmusi institucija. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad išieškotojas yra asmuo, kurio naudai išduotas vykdomasis dokumentas. Kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja Valstybinė mokesčių inspekcija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai ([CPK](#) 638 straipsnis). Neįvykdyti teismo sprendimai dėl žalos atlyginimo, dėl priteistų sumų ir nesumokėtų baudų išieškojimo, taip pat pat neįvykdytos teismo patvirtintos taikos sutartys vykdomi CPK nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 99 straipsnio 4 dalis).
 15. Nurodęs, jog [ATPK](#), kuris galiojo iki 2016 m. gruodžio 31 d., 309 straipsnio 1, 2 dalyse pažymėta, kad klausimus, susijusius su nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymu, sprendžia nutarimą priėmęs organas (pareigūnas), nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo kontrolė pavedama nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui), apeliacinės instancijos teismas vertino, jog šios nuostatos nereiškia, kad nutarimą priėmęs organas, šiuo atveju Klaipėdos apylinkės teismas (2008 m. vasario 20 d. priėmęs nutarimą skirti nuobaudą), turi pareigą kontroliuoti nuobaudos vykdymo procesą. Teismas sutiko su antstolio teiginiais, jog teismas pagal šiai institucijai paskirtą kompetenciją vykdo teisingumą, tačiau nedalyvauja priverstinio baudos išieškojimo valstybei procese, ginčo situacijoje paminėtos funkcijos teisinio reglamentavimo pagrindu yra pavestos pareiškėjai VMI.
 16. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pačios pareiškėjos perduotas vykdyti vykdomasis raštas yra vykdomas pagal [CPK](#) nuostatas, kurios reglamentuoja vykdymo procesą. [CPK](#) 1 straipsnio 2 dalyje yra aiškiai nurodyta, kad jeigu yra prieštaravimų tarp šio kodekso ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų, teismas vadovaujasi šio kodekso normomis, išskyrus atvejus, kai šis kodeksas suteikia pirmenybę kitų įstatymų normoms. Nurodytas teisinis reglamentavimas patvirtina, jog, esant prieštaravimui tarp [CPK](#) normų ir šiuo atveju iki 2016 m. gruodžio 31 d. galiojusio [ATPK](#) normų, vadovaujantis vykdymo procesą reglamentuojančiomis [CPK](#) normomis, kadangi priverstinio vykdymo proceso taisyklės apibrėžia būtent [CPK](#) normas.
 17. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad antstolis pagrįstai ir teisėtai pareiškėjai, kuri vykdomojoje byloje užima išieškotojo poziciją ir jai yra suteiktos išieškotojo teisės bei pareigos, pateikė 2021 m. birželio 4 d. išieškojimo negalimumo aktą Nr. S-21-172-21520 ir priėmė 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo Nr. S-21-172-21521, kuriame nurodė, kad vadovaujantis [CPK](#) 632 straipsnio 1 dalies 2 punktu užbaigiama vykdyti vykdomoji byla ir vykdomasis dokumentas grąžinamas išieškotojai. Dėl to pirmosios instancijos teismo išvadą, kad antstolis patvarkymu vykdomąjį raštą turėjo grąžinti protokolą surašiusiam organui (pareigūnui) arba nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui) spresti klausimą dėl tolimesnio jo vykdymo, o ne pareiškėjai, apeliacinės instancijos teismas vertino kaip nepagrįstą ir neteisingą, neatitinkančią ginčo situacijai aktualaus teisinio reglamentavimo.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsilepimo į jį teisiniai argumentai

18. Kasacinių skundų pareiškėja prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. lapkričio 25 d. nutartį ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. nutartį. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 18.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino administracinių nuobaudų vykdymo tvarką reglamentuojančias [ATPK](#) normas (304 straipsnio 4 dalis, 309 straipsnis, 314 straipsnis), iš kurių matyti, kad šiuo konkrečiu atveju pareiga pateikti nutarimą vykdyti buvo nustatyta protokolą surašiusiam organui (pareigūnui), o ne pareiškėjai, ir kad pareiškėjai nebuvo pavesta atlikti kokių nors veiksmų, susijusių su 2008 m. kovo 31 d. vykdomojo rašto dėl 724,05 Eur administracinės nuobaudos, kuris buvo išduotas Klaipėdos apylinkės teismo 2008 m. vasario 20 nutarimo Nr. [Nr. A5-125-201/2008](#) pagrindu, išieškojimu, jo vykdymu ir kontrole. Priešingai, įstatymas įtvirtino, kad būtent protokolą surašęs organas (pareigūnas) yra atsakingas už minėto nutarimo vykdymą ir šiuo nutarimu paskirtos administracinės nuobaudos išieškojimą.
 - 18.2. Byloje ginčui esant kilusiam iš administracinių teisinių santykių, kuriuose dominuoja subordinacijos (pavaldumo) principas ir kuriuos reglamentuoja būtent [ATPK](#) ir Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nuostatos, apeliacinės instancijos teismas, nepagrįstai taikydamas [CPK](#) nuostatas, reglamentuojančias priverstinio baudų išieškojimo tvarką, grąžino pareiškėjai vykdomąjį raštą.
 - 18.3. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 10 d.

nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-493/2009](#)), pagal kurią, antstoliui vykdančiam nutarimą dėl administracinės nuobaudos, [CPK](#) nuostatos turi būti taikomos tiek, kiek atitinkamų santykių nereglamentuoja [ATPK](#) normos.

19. Atsiliepimu į pareiškėjos kasacinį skundą suinteresuotas asmuo antstolis J. Petrikas prašo atmesti kasacinį skundą ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepiamas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 19.1. Vykdomo procesą reglamentuoja [CPK](#) VI dalies normos, kurių taikymo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija ir kiti norminiai teisės aktai ([CPK 583 straipsnis](#)). Pagal vykdymo proceso taisykles vykdytini ne tik teismo ir arbitražo sprendimai civilinėse bylose ir bylose dėl administracinių teisinių santykių, tačiau ir teismo nuosprendžiai, nutartys ir nutarimai baudžiamosiose bylose – tiek, kiek jie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, juridinio asmens veiklos apribojimo ir juridinio asmens likvidavimo bausmių vykdymu ([CPK 584 straipsnio](#) 1 dalies 1 ir 2 punktai). Kadangi priverstinio vykdymo procese vykdomieji dokumentai vykdomi būtent pagal [CPK](#) VI dalyje nustatytas taisykles, teisės taikymo metu esant [ATPK](#) ir [CPK](#) normų prieštaravimų, antstolis privalo vadovautis [CPK](#) normomis.
- 19.2. Argumentas, kad administracinių teisės pažeidimų bylose neįvykdyti teismo vykdomieji raštai išieškoti baudą turi būti grąžinami institucijai, surašiusiai administracinių teisės pažeidimų protokolą, neatitinka [CPK](#) 648 straipsnyje nustatytų reikalavimų vykdomojo dokumento turiniui, nes vykdomajame dokumente neprivaloma nurodyti, kas surašė protokolą; tik teismas galėtų pateikti informaciją apie instituciją, surašiusią administracinių teisės pažeidimų protokolą, valstybei atstovaujančiai institucijai (nagrinėjamo atveju pareiškėjai) ar antstoliui, tačiau tai pareikalautų papildomų laiko, darbo ir lėšų sąnaudų.
- 19.3. Pareiškėjos kasaciniame skunde minimoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 10 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-493/2009](#) daromos viena kitai prieštaraujančios išvados: a) kad Valstybinė mokesčių inspekcija atstovauja valstybei kaip išieškotoja [CPK](#) 638 straipsnio prasme, ir b) kad įstatymo šiuo konkrečiu atveju nepavesta Valstybinei mokesčių inspekcijai atlikti kokių nors veiksmų, susijusių su administracinių baudų išieškojimu.
20. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą [CPK](#) 351 straipsnyje nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kasacinio nagrinėjimo dalyko ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

21. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga, teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Viena iš šio principo išraiškų yra įtvirtinta [CPK](#) 353 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad kasacinis teismas patikrina teisės taikymo aspektu apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis, o kasacijos funkciją vykdo neperžengdamas kasacinio skundo ribų. Šios nuostatos teisėjų kolegija laikosi nagrinėdama pareiškėjos kasacinį skundą, nes nenustatyta pagrindo peržengti kasacinio skundo ribas ([CPK](#) 353 straipsnis). Kasacinio nagrinėjimo dalykas yra kasaciniame skunde nurodyti motyvuoti kasacijos pagrindai.
22. Šioje byloje pareiškėja prašė atnaujinti skundo dėl antstolio veiksmų padavimo terminą ir panaikinti antstolio J. Petriko 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą Nr. S-21-172-21521 dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo. Pirmosios instancijos teismui sprendimu skundą tenkinus, t. y. atnaujinus pareiškėjai skundo dėl antstolio veiksmų padavimo terminą ir panaikinus skundžiamą antstolio patvarkymą, bylos šalys teismo nutarties dalies, kuria atnaujintas skundo dėl antstolio veiksmų padavimo terminas, apeliacine tvarka neskundė ir ji nėra peržiūrėta apeliacine tvarka, apeliacinės instancijos teismui skundžiamoje nutartyje tiesiogiai nurodžius, kad apeliacine tvarka nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas, ar teisėta ir pagrįsta pirmosios instancijos teismo nutartis, kuria patenkintas pareiškėjos skundas dėl antstolio J. Petriko veiksmų. Kasacija negalima dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų ir nutarčių, neperžiūrėtų apeliacine tvarka ([CPK 341 straipsnis](#)). Be to, kasaciniame skunde nėra nurodyta motyvuotų kasacijos pagrindų dėl teismo nutarties dalies atnaujinti pareiškėjai skundo dėl antstolio veiksmų padavimo terminą. Dėl to nagrinėjamoje byloje priimtos pirmosios instancijos teismo nutarties dalis, kuria pareiškėjai atnaujintas skundo dėl antstolio veiksmų padavimo terminas, negali būti ir nėra peržiūrėjimo kasacine tvarka objektas.

Dėl antstolio veiksmų, grąžinant teismo išduotą vykdomąjį raštą dėl baudos už administracinę teisės pažeidimą išieškojimo, priėmus išieškojimo negalimumo aktą, nesant skolininko turto, ir užbaigus vykdomąją bylą

23. Byloje kilo ginčas dėl suinteresuoto asmens antstolio veiksmų, grąžinant pareiškėjai VMI 2008 m. teismo išduotą vykdomąjį raštą dėl baudos už administracinę teisės pažeidimą išieškojimo, priėmus išieškojimo negalimumo aktą, nesant skolininkės turto ir (ar) lėšų, iš kurių būtų galima priverstinai išieškoti baudą, ir užbaigus vykdomąją bylą, teisėtumo.
24. Pareiškėja VMI pateikė skundą dėl antstolio veiksmų, prašydama panaikinti antstolio 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą Nr. S-21-172-21521 dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo. Pareiškėja rėmėsi argumentais, kad pagal iki 2015 m. liepos 1 d. galiojusio [ATPK](#) 309 straipsnį klausimus, susijusius su nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymu, sprendžia nutarimą priėmus organas (pareigūnas), o jeigu nutarimą priima teismai ar administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų, – protokolą surašęs organas (pareigūnas), taigi antstolis turėjo vykdomąjį raštą grąžinti ne pareiškėjai, o institucijai, kurios pareigūnas surašė administracinio nusizengimo protokolą. Antstolis nesutiko su pareiškėja, teigė, kad VMI, kaip valstybės atstovė išieškant į valstybės biudžetą, turi visas išieškotojo teises ir pareigas, todėl jai grąžintinas vykdomasis dokumentas.
25. Pirmosios instancijos teismas tenkino pareiškėjos skundą, pritardamas pareiškėjos argumentams, kad antstolis, priėmus patvarkymą užbaigti vykdomąją bylą, vykdomąjį raštą turėjo grąžinti protokolą surašiusiam organui (pareigūnui) arba nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui), o ne VMI, todėl panaikino skundžiamą antstolio patvarkymą. Apeliacinės instancijos teismas laikėsi priešingos, nei pirmosios instancijos teismas, pozicijos ir nusprendė, kad antstolis pagrįstai grąžino vykdomąjį dokumentą pareiškėjai VMI, kaip išieškotojai, todėl panaikino pirmosios instancijos teismo nutarties dalį dėl skundžiamo patvarkymo ir pareiškėjos skundą atmetė.
26. Pareiškėja, nesutikdama su apeliacinės instancijos teismo nutartimi, kasacinį skundą grindžia esminiu argumentu, kad teismas, nusprendęs, jog baudos už administracinę teisės pažeidimą vykdymo kontrolę vykdo VMI, netinkamai aiškino iki 2016 m. gruodžio 31 d. galiojusio [ATPK](#) 304 straipsnio 4 dalies, 309, 314 straipsnių nuostatas. Teisėjų kolegija nurodytą pareiškėjos argumentą vertina iš esmės kaip pagrįstą.

27. Antstolis yra valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis, 21 straipsnio 1 dalis). Vykdomojo proceso yra grindžiamas bendraisiais teisiniais teisėtumo, interesų derinimo ir proporcingumo principais, kurie reiškia, kad antstolis, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, privalo imtis visų teisėtų priemonių išieškotojo interesams tinkamai apginti, nepažeisdamas kitų vykdomojo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų (Antstolių įstatymo 3 straipsnio 1 dalis). Antstolis turi pareigą savo veikloje vadovautis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartinėmis, Antstolių įstatymu bei kitais įstatymais, kitais teisės aktais, Antstolių profesinės etikos kodeksu (Antstolių įstatymo 3 straipsnio 2 dalis).
28. Vykdomojo procesą reglamentuoja [CPK VI dalies](#) normos, kurių taikymo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija ir kiti norminiai teisės aktai ([CPK 583 straipsnis](#)). [CPK 634](#) straipsnio, reglamentuojančio antstolio atliekamų procesinius veiksmus, 2 dalyje nustatyta, kad antstolis privalo savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus.
29. Antstolis, vykdydamas vykdomąjį dokumentą, savo iniciatyva ar vykdomojo proceso dalyvių prašymu gali savo patvarkymu atidėti vykdomojo veiksmus, sustabdyti vykdomąją bylą ar grąžinti vykdomąjį dokumentą išieškotojui ([CPK 625–627](#) straipsniai). Pagal [CPK 631 straipsnio 1](#) dalies 2 punktą vykdomasis dokumentas, pagal kurį išieškojimas nebuvo vykdomas arba buvo nevisiškai įvykdytas, yra grąžinamas išieškotojui, jeigu skolininkas neturi turto ar pajamų, iš kurių gali būti išieškoma, išskyrus šio kodekso 629 straipsnio 1 dalies 11 punkte nurodytą atvejį. Kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja VMI, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai ([CPK 638 straipsnio 2](#) dalis).
30. Pagal vykdomojo proceso taisyklės vykdytini ne tik teismo ir arbitražo sprendimai civilinėse bylose ir bylose dėl administracinių teisinių santykių, tačiau ir teismo nutarimai administracinių nusižengimų bylose (iki 2016 m. gruodžio 31 d. nutarimai administracinių teisės pažeidimų, nustatytų [ATPK](#), bylose) tiek, kiek jie susiję su turinio pobūdžio išieškojimais ([CPK 584](#) straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai).
31. Nagrinėjamu atveju byloje nustatyta, kad VMI iniciatyva antstolis J. Petrikas pradėjo vykdomąją bylą Nr. 0172/08/00485 pagal Klaipėdos apylinkės teismo 2008 m. kovo 31 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. A5-125-201/08 dėl 724,05 Eur baudos išieškavimo iš skolininko A. T. išieškotojos Lietuvos Respublikos, atstovaujamos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, naudai. Bauda skolininkui paskirta Klaipėdos apylinkės teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimu administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A5-125-201/2008 už administracinių pažeidimų, nustatytų [ATPK](#) (galiojusio iki 2016 m. gruodžio 31 d.) 126 ir 187 straipsniuose, padarymą. Skundžiamą 2021 m. birželio 4 d. patvarkymą Nr. S-21-172-2152119735 „Dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo“ antstolis J. Petrikas, neradęs skolininko turto ir (ar) lėšų, iš kurių galėtų būti priverstinai išieškota bauda, užbaigė vykdomąją bylą Nr. 0172/08/00485 ir vykdomąjį dokumentą Nr. A5-125-201/08 grąžino VMI. Vykdomojoje byloje VMI dalyvavo išieškotojos statusu ([CPK 638 straipsnio 2](#) dalis).
32. Atsižvelgiant į tai, jog vykdomoji byla buvo vykdoma teismo išduoto vykdomojo rašto administracinio teisės pažeidimo byloje pagrindu, sprendžiant dėl vykdomojo veiksmų, be kita ko, aktualus teisinis reguliavimas, reglamentuojantis nuobaudų, paskirtų už administracinius teisės pažeidimus, vykdymą. Kadangi šiuo atveju bauda už administracinį teisės pažeidimą paskirta 2008 m., visų pirma, vertintina, ar taikytinos [ATPK](#), galiojusios iki 2016 m. gruodžio 31 d., ar nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojusio ANK normos.
33. Kaip teisingai pažymėjo pirmosios instancijos teismas, vadovaujantis Administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymo 5 straipsnio 4 dalimi, tais atvejais, kai administracinių teisės pažeidimų protokolai surašyti iki 2017 m. sausio 1 d. ir veikia vadovaujantis Administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymo 4 straipsniu nebuvo perkvalifikuota pagal ANK, bylų teiseina vyksta pagal iki 2016 m. gruodžio 31 d. galiojusį [ATPK](#). Byloje nenustatė, kad skolininkės padaryta veika būtų perkvalifikuota pagal ANK, bylą nagrinėję teismai padarė pagrįstą išvadą, jog šiuo atveju taikytinos [ATPK](#) nuostatos.
34. Pagal [ATPK 309 straipsnio 2](#) dalį (2013 m. lapkričio 19 d. įstatymo Nr. XII-601 redakcija, galiojusi nuo 2015 m. liepos 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d.) nutarimo skirti baudą vykdomojo, išskyrus kiek tai susiję su šio kodekso 307 straipsnyje ir 313 straipsnio ketvirtojoje ir penktojoje dalyse nustatytais veiksmais, kontrolė pavedama VMI. Tos pačios redakcijos [ATPK 312](#) straipsnyje nustatyta, kad nutarimą skirti baudą vykdo VMI, antstolis šio kodekso, [CPK](#), Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. Pagal [ATPK 314 straipsnio 4](#) dalį tuo atveju, jeigu vykdomas priverstinis išieškimas per vienerius metus nuo nutarimo skirti baudą pateikimo antstoliui nerandama asmens turto ir (ar) lėšų, iš kurių gali būti priverstinai išieškota bauda, antstolis mokesčių administratoriaus sprendimą dėl priverstinio baudos išieškavimo su žyma, kad išieškimas negalimas, grąžina mokesčių administratoriui.
35. Taigi, pagal [ATPK](#), galiojusio nuo 2015 m. liepos 1 d., nuostatas nutarimo skirti baudą už administracinį teisės pažeidimą vykdomojo kontrolė buvo pavesta VMI, kuriai, be kita ko, vykdomas priverstinis išieškimas, neradus skolininko turto ir (ar) lėšų, iš kurių būtų galima priverstinai išieškoti baudą, antstolis grąžina sprendimą dėl priverstinio baudos išieškavimo. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad aptarta baudų už administracinius teisės pažeidimus išieškavimo vykdomojo tvarka galioja tik baudoms už administracinius teisės pažeidimus, kurios paskirtos po 2015 m. liepos 1 d.
36. Nurodytą išvadą lemia tai, kad Administracinių teisės pažeidimų kodekso 257-1, 260, 272, 288, 292, 294, 299, 302, 302-5, 302-8, 306, 308, 309, 312, 313, 314 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso papildymo 257-2 straipsniu įstatymo, kuriuo priimti nuo 2015 m. liepos 1 d. įsigalioję atitinkami [ATPK](#) pakeitimai, be kita ko, įtvirtinantys būtent VMI pareigą vykdyti nutarimo skirti baudą už administracinį teisės pažeidimą vykdymo kontrolę, 18 straipsnio 3 dalyje nustatyti, jog iki šio įstatymo įsigaliojimo (2015 m. liepos 1 d.) paskirtų baudų už administracinius teisės pažeidimus išieškojimas vykdomas iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusia tvarka.
37. Iki 2015 m. liepos 1 d. galiojusio [ATPK 312](#) straipsnyje įtvirtinta, kad nutarimą skirti baudą vykdo antstolis šio kodekso ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Pagal tos pačios redakcijos [ATPK 309 straipsnio 2](#) dalį nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdomojo kontrolė pavedama nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui), o jeigu nutarimą priima teismai ar administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų, – protokolą surašiusiam organui (pareigūnui). Tos pačios redakcijos [ATPK 314 straipsnio 4](#) dalyje buvo nustatyta, kad jeigu nėra turto, iš kurio gali būti nukreiptas baudos išieškimas, rajono (miesto) apylinkės teismo (apylinkės teismo teisėjo) nutarimu arba kito organo (pareigūno), priėmusio nutarimą skirti baudą, nutarimu ir pažeidėjo sutikimu bauda gali būti pakeista nemokamais ne ilgesnės kaip 400 valandų trukmės viešaisiais darbais, skaičiuojant vieną nemokamą viešųjų darbų valandą už dvidešimt litų baudos.
38. Atsižvelgdama į aptartą reguliavimo nuostatas, teisėjų kolegija nusprendžia, kad pirmosios instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, jog šiuo atveju, įvertinus tai, kad ginčo vykdomoji byla buvo vykdoma pagal 2008 m. teismo nutarimą, kuriuo paskirta bauda už administracinį teisės pažeidimą, t. y. iki [ATPK](#) pakeitimų, priimtų įstatymu Nr. XII-601, įsigaliojimo (2015 m. liepos 1 d.), vadovaujantis iki 2015 m. birželio 30 d. imtinai galiojusio [ATPK](#) redakcijos 309 straipsnio 2 dalimi, 312 straipsniu, antstolis, priėmęs patvarkymą užbaigti vykdomąją bylą, vykdomąjį dokumentą turėjo grąžinti nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui), o jeigu nutarimą priima teismai ar administracinė komisija prie savivaldybių tarybų, – protokolą surašiusiam organui (pareigūnui), kuriam priskirtina nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdomojo kontrolė.
39. Tai, kad iki 2015 m. birželio 30 d. imtinai teismo nutarimu paskirtų baudų už administracinius teisės pažeidimus vykdomojo kontrolė nebuvo priskirta VMI, todėl antstoliui priėmus išieškavimo negalimumo aktą ir užbaigus vykdomąją bylą, vykdomasis dokumentas nėra grąžintinas VMI, be kita ko, patvirtina ir pareiškėjos kasaciniame skunde nurodyta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-493/2009](#). Ši nutartis priimta civilinėje byloje, kurioje išnagrinėtas analogiško pobūdžio ginčas pagal VMI skundą

dėl antstolės patvarkymo, kuriuo VMI, kaip išieškotojai, grąžintas neįvykdytas 2007 m. teismo nutarimas skirti administracinę nuobaudą (baudą) bei išieškojimo negalimumo aktas. Nurodytoje nutartyje kasacinis teismas, vadovaudamasis [ATPK 309 straipsniu](#), kuriame nustatyta, kad nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo kontrolė pavesta nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui), ir administracinių teismų praktika, išaiškino, jog su administracinių teisės pažeidimų bylose paskirtų nuobaudų vykdymu susijusios funkcijos turėtų būti pavestos institucijai, kuri vykdo administracinių teisės pažeidimų prevenciją, t. y. administracinių teisės pažeidimų protokolą surašiusiai institucijai, o ne VMI.

40. Pažymėtina, kad nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-493/2009](#) priėmimo metu galiojusio [ATPK 309 straipsnio](#) 2 dalyje buvo nustatyta, kad nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo kontrolė pavedama nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui). Nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo [ATPK](#) pakeitimai, kuriais 309 straipsnio 2 dalis papildyta, patikslinant, kad nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo kontrolė pavedama nutarimą priėmusiam organui (pareigūnui), o jeigu nutarimą priima teismai ar administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų, – protokolą surašiusiam organui (pareigūnui). Atitinkamai tokia [ATPK 309 straipsnio](#) 2 dalies nuostata galiojo iki 2015 m. birželio 30 d. intinai, t. y., be kita ko, ir nagrinėjamai bylai aktualiu laikotarpiu.
41. Taigi, tiek nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-493/2009](#) pateiktų išaiškinimų kontekste vadovaujantis aktualios [ATPK](#) redakcijos, tiek nagrinėjamos bylos atveju taikytino [ATPK](#) teisinio reguliavimo nuostatomis VMI nebuvo priskirta teismo nutarimu paskirtų baudų už administracinius teisės pažeidimus vykdymo kontrolė. Šios aplinkybės suteikia pagrindą daryti išvadą, kad, priešingai nei nusprendė apeliacinės instancijos teismas, nagrinėjamu atveju ginčijamu antstolio patvarkymu vykdomasis dokumentas nepagrįstai grąžintas pareiškėjai.
42. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis priimta netinkamai aiškinus ir taikius ginčo situacijai aktualias teisinio reguliavimo nuostatas, reglamentuojančias baudos, paskirtos už administracinį teisės pažeidimą, vykdymo procesą, nukrypęs nuo kasacinio teismo praktikos. Tai yra pagrindas ją naikinti ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1, 2 punktai, 359 straipsnio 3 dalis). Kadangi peržiūrėjimo apeliacine tvarka objektas buvo tik pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria antstolio J. Petrko 2021 m. birželio 4 d. patvarkymas dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo vykdomojoje byloje Nr. 0172/08/00485 yra panaikintas, tai naikintina visa kasaciniu skundu skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis. Ją panaikinus paliekama galioti pirmosios instancijos teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. nutartis, kuria pareiškėjos skundas tenkintas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

43. Tenkinus pareiškėjos kasacinį skundą, suinteresuoto asmens antstolio J. Petrko kasaciniame teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos jam neatlygintinos, jo prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą netenkintinas ([CPK 443 straipsnio](#) 6 dalis).
44. Pareiškėjai nepateikus prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo, šis klausimas nesprendžiamas.
45. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme patirta 8,14 Eur bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. rugsėjo 26 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Tenkinus pareiškėjos kasacinį skundą, šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš suinteresuoto asmens antstolio J. Petrko ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. lapkričio 25 d. nutartį panaikinti. Palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. rugsėjo 23 d. nutartį.

Priteisti iš suinteresuoto asmens Jono Petrko 8,14 Eur (aštuonis Eur 14 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrašaitė-Balynienė

Antanas Simniškis

Jūratė Varanuskaitė